

Konstantinápoly, aug. 29.

A keleti vasutak forgalma semmi zavart nem szenvedett. A forgalmat egyáltalában nem szándékoznak megszüntetni. A vasutak őrizetét jelentékenyen megerősítették.

A nagy katasztrófa után.

Budapest, aug. 29.

(Saját tudósítónktól.) Kevesebb közönség állja most már körül a Párisi Áruház romjait s a közlekedés is úgy, a hogy megindult ma a Kerepesi-utnak eddig teljesen elzárt részén. Szűkebbre vonták a rendőri korlátozást, úgy hogy a tulsó gyalogjáró teljesen szabad, a villamos átellenes sínparján is megkezdődött a forgalom, a melyet kitérőkkel bonyolítanak le, természetes, lassúsággal. Maga az épület gerendákkal, deszkafallal berámázva áll, végig a negyedik emeletig, s a Kerepesi-ut felőli részéből nem látszik már ki semmi. A Klauzál-utca felőli részen még nem épült állvány, csak a gerendákat állították a földre. Egész éjjel dolgoztak a munkások s fátylavilágtól lett világos a szomorú rom itt is, ott is. A munkások leszedték a palota tetejéről a sarkon lévő óriási ornamentumot, a mely már napok óta halálos veszedelemmel fenyegetett. A tűz aláégette, megolvasztotta alatta a vas alkotó részeket s csak csodás szerencse, hogy még a tűz dühöngése közben nem zuhant le. Ez alatt az oromzat alatt tartották a mentőponyvát a bennszorult szerencsétleneknek, a kik a negyedik emeleti ablakból ugráltak le; ha akkor szél támad s az óriási építményt ledönti, a mentőponyva körül szorongóknak nem lett volna menekvésük.

A palota belsejébe, a lakásokba, a szobákba ma délutánig csak tót munkások jártak. Nem jár ott rendőr vagy tűzoltó, nem vigyáz odafönn most már senki. Délután volt a tűzvizsgálat, de a hivatalos szemlélődés inkább műszaki szempontból történt. Csak azt tekintették meg, a mi a fölszínen látszott s holttestet nem találtak. Ha van holttest a romok közt, akkor csak a törmelékhalomok alatt vagy a pincében lehet. Holnap megkezdik a munkások a rendőrség ellenőrzésével az épület teljes kitakarítását s ha már mindent kihordtak a falak közül, a mi jó pár napig eltart, csak akkor lesz bizonyosság a dologban, hogy bennétek-e emberek a házban, vagy sem. Ha a törmelékhalomok kihordása közben holttestre akadnának, minden egyes esetben elhívják a vizsgálóbírókat. Eltünt embereket, a kik a tűzbe pusztultak volna, ma sem jelentettek be a rendőrségen, máig is egyedül Reichner Simon hiányzik, az Áruház egyik alkalmazottja.

A Rókus-kórházban fekvő négy beteg állapota most már rohamosan javul s a fején és mellén összeégett Glück Sándor is elhagyja nemsokára a kórházat. Mátyás Gizella állapota is kielégítő. A zuhanás alkalmával, mint orvosai megállapították, csak zúzódásokat szenvedett s így gyógyulása bizonyos. Korbinji Emma már egészen jól van, de nem hagyja el volt házikisasszonyának, Spira Adélnak ágát, a kinek a betegek közül a legsúlyosabb sebe volt. Tegnap eltörött állkapcsát megoperálták s ma jókedvű volt, nem is panaszkodott fájdalomról. Spira Adélt igen sokan látogatják s megható volt tegnap két nőtestvérének látogatása, a kik édesanyjuk temetéséről jöttek nővérük beteggyáához. Spira Adél örömmel fogadta őket, s nővérei igyekeztek vidám mosolygással viszonzni nővériük kérdészködését édesanyjukról. Elmondták neki, hogy édesanyjuk már jól van s nemsokára ő is fölkel. A szerencsétlen Spira Adélt igen vigasztalja az a tudat, hogy édesanyja fölépül.

A katasztrófa idején természetesen most is akadnak lelketlen emberek, a kik a zavarban halásztak s az egyik végén kigyúlt áruházba a mellékutcából behatoltak s szemtanuk állítása szerint igen sok órát és ékszerféléket loptak el. Tegnap délután a temetőben Proksa István arról panaszkodott, hogy meghalt felesége újjáról valaki ellopta a jegygyűrűt, meg egy piroskőves gyűrűt. A Népszínház előtti parkból pedig elvittek több diszes majolika virágállványt a roppant tolongásban s most a rendőrség keresi a tolvajokat. Igen sok zsebmetszőt is bekisértek a kerületi kapitányságokra, a kik a bámészködő emberek zsebeiben kotorásztak.

*

Délután négy óraker megjelent a tűzvizsgálóbizottság a helyszínen s kívül-belül hivatalosan megsemlélte a házat. A vizsgálódás több mint három

óra hosszáig tartott. Résztvettek benne: Alker Ernő dr. erzsébetvárosi helyettes-elüljáró, mint a vizsgálóbizottság elnöke, K. Magyary Kornél fővárosi fogalmazó, a bizottság jegyzője, Szirmai Andor kerületi kapitány, Thirring Károly és Planer Gyula kerületi mérnökök, Szczerbovszky Szaniszló tűzoltó-főparancsnok, Markosovszky tűzoltó-segéd-tiszt és Lengyel János kerületi kéményseprő-mester. A bizottságban, a mely tisztán a műszaki részét végezte el a tűzvizsgálatnak, a vizsgálóbíró nem vett részt.

A bizottság először a szomszédos 40. számú házat vizsgálta meg. A ház pillérei megrongálódtak, de elég, ha alátámasztják őket. A házban olyik lakásban lehet lakni, másokban nem. A hátsó lépcső és a lift használhatatlan. Azután a rommá lett házba, a 38. számuba vonult a bizottság. A földszinttől a negyedik emeletig mindent megvizsgáltak; egyik lakásból a másikba úgy jutottak, hogy nyílást vágtak a falon s azon bujtak keresztül. Míg a bizottság a házban járt, Márkus József főpolgármester az utcán várta a vizsgálat eredményét. A bizottság minden helyiségben majdnem méter vastagságu törmelékhalomot talált, a mi lehetetlenné tette, hogy holttesteket kutatasson.

A Goldbergerék lakásában félig elolvadt aranygyűrűt leltek, a melynek briliántköve épen maradt. Kópics dr. orvos és Keszler dr. ügyvéd is följöttek a házban volt lakásukba s a bizottság engedelmével elvitték a nagy pusztulás közepette megmaradt holmijukat.

A bizottság megállapította, hogy a tüzet a vilámos dróttal történt mechanikai zavar, vagy mint mondják: rövid zárás okozta. A tűz a kerepesi-ut kapualj mellett lévő első kirakatban keletkezett, a melyben ruhaféle volt. Thirring Károly kerületi mérnök a katasztrófa okát több körülményben találta. Először abban, hogy a közmunkatanács engedelmével a pincében és az első emeleten áttörték a kerepesi-ut tűzfalat. Továbbá a kirakat és a kapualja közt lévő másik tűzálló falat is lebontották s fából készült fallal pótolták. Az utóbbi bűnös könnyelműséget egy asztalosmester követte el tudatlanságból vagy kényelemből, a mikor a Goldberger-testvérek utasítására átalakította azt a helyiséget, a melyben előbb trafik volt, s a melyből a végzetes első kirakat készült. Asztalos-munka nem kíván hatósági ellenőrzést s így a kirakatot a kapu bejárójától elválasztó vastag köfalnak tapétás falpalánkkal való pótlása megtörtént a nélkül, hogy a hatóság megtudta volna. Alkalmassint éjjel is történt ez az átalakítás, mint minden kirakatomunka. A hátsó tűzfalat, a mely a tőszomszédos Klauzál-utca 3. számú házat választotta el az Áruháztól, minden hatósági engedély nélkül törette át Goldberger Henrik. A tűzálló falak ilyenén átvágása okozta, hogy a kerepesi-ut kapu gyorsan lángba borult s a bennszorult emberek nem menekülhettek ki rajta. Hiba volt az is, hogy a kerepesi-ut kapura is vasredőt csináltathattak az üzlet tulajdonosai, a mit a nagy tűzben egyik fejevesztett alkalmazott lebecsátott, nehogy a kapu alatt is kirakott áruból valamit ellopjanak. A legbűnösebb mulasztás terhel azonban azt, a ki engedelmet adott az üvegyűdvár építésére. A tűz centruma, mondja Thirring, minden kétséget kizáróan az udvari üvegraktárban fejlődött, a honnan a láng már a tetőt is átjárta, a mikor a lent égő utcai kirakatokból még a második emeletig sem ért a tűz. A páratlan katasztrófának ez a belső, óriási tüzkatlan volt a főokozója.

A bizottság jegyzője ezután fölolvasta az eddig kihallgatott tanuk vallomását. Szczerbovszky Szaniszlónak az a vallomása, hogy a tüzet hat perccel hét óra után jelentette a középponti tűzörségre Virág Miklós alkalmazott. A tűzoltók az égő kapun keresztül nem menthettek meg senkit a házban maradt emberek közül, sem pedig másvalamiképpen nem férkőzhettek a lakásokba, mert a kicsapó lángtól csak ötven lépésnyire közelíthették meg a házat; ez volt az oka annak is, hogy az emberek nem a mentőponyvába, hanem melléje, a kövezetre zuhantak. A cég egyik tulajdonosa, Goldberger Sándor azt vallotta, hogy körülbelül százötven alkalmazott és mintegy száz vevő volt a helyiségekben, de mind kimenekült. Ugyanezt vallja Pandura Árpád alkalmazott is. Arginyi Józsefné pénztárosnő azt mondta, hogy a mikor a tűz keletkezett, a pénztár összes tartalmát gyorsan átadta Goldbergernek s mind a ketten kimenekültek. Martinek János gépész azt állítja, hogy a szokott gyakorlat szerint ő maga indította meg a gépet este

hét óraker. Alig mult el tíz perc, Flesch üzleti alkalmazott lerohant hozzá s kiáltotta, hogy tűz van. Martinek nyomban elzárta a motor gázóráját. A gépésznek törvényes képzése van a Siemens és Halske-égtől. Sonnenfeld Vilmos üzleti alkalmazott látta az eltűnt Reichner Simont az égő házban futkosni. Politzer Bernát, az egyik sebesült, a belső raktári erkélyről az égő kirakatba ugrott, a honnan egy tűzoltó mentette ki s vitte a Rókus-kórházba. Spitzer Lipót segéd egy vevővel együtt futott ki. Weisz Lajos csomagoló egy Fleischer nevű vevővel és ennek két gyermekével volt az üzletben, a mikor a tűz keletkezett. Ő maga kiszaladt, de Fleischer elmaradt tőle s nem tudja, mi történt vele, kimenekült-e gyermekeivel, vagy sem.

A bizottság végül megállapította, hogy a katasztrófaért első sorban az üzlettulajdonos Goldberger testvérek a felelősek. Hogy az épületet egészben vagy részben le kell-e bontani, ma még nem mondta ki a bizottság. A kár, egyes vizsgáló bizottsági tagok hozzávetőleges becslése szerint, épületben hat-százezer korona, portékában ötszázezer korona; a szomszédos 40. számú épületben is esett hatvanezer korona kár.

Goldbergerék nyolcszázezer koronát kapnak egy bécsi biztosító-társaságtól. A háziurnak azonban és a szomszédos 40. számú ház tulajdonosának nem akarnak a biztosító-társaságok fizetni; arra hivatkoznak, hogy a tüzfalat az ő tudtuk nélkül törték át, a 38. számú házban pedig még robbanószerkezetek is voltak a Goldbergerék raktáraiban. A dolog tehát valószínűleg pörre kerül.

Itt említjük meg, hogy — a borzalmas katasztrófán való okulásból — a főkapitányság rendeletére ma délután óta rendőrök járják be kerületeiket és fölírják azokat a házakat, a hol a kapu alatt kirakat van. E házakat néhány nap múlva meg fogják vizsgálni, vajjon nem tűzveszélyesek-e?

*

A Párisi Áruház volt alkalmazottai között ma osztotta ki a segítő-bizottság a király 4000 koronás adományát. A kiosztás előtt Zerkovitz Emil elnök közölte az egybegyűlt alkalmazottakkal, hogy a bizottságnak az az intenciója, hogy az állás nélkül valóknak elsősorban megfelelő állást szerezzen s azoknak, a kik rövidesen nem juthatnának álláshoz, azt a támogatást nyújtsa a társadalom adakozásából, a mi teljesen pótolja a fölmondási idő nélkül való állásvesztés kárát. A mennyiben a beérkezett adományokból telik, minden alkalmazott megkapja eddigi fizetésének hat hétre eső összegét. Jelentékenyebb támogatásban részesülnek az elhunytak segítségére szorult hátramaradottjai és a sebesültek, ellenben azok, a kik időközben állást kaptak, nem számíthatnak s nem is számítanak további segítségre. A mai kiosztásnál minden egyes alkalmazott megkapta eddigi fizetésének negyedhavi részletét. A kiosztásnál, mely szigorú ellenőrzéssel a legnagyobb rendben folyt le, az egyesület vezetőségén s a cég bizalmi képviselőin kívül hivatalosan résztvettek: Alkér Ernő VII. kerületi elüljáróhelyettes, Tepper Ignác rendőrfogalmazó, Gelléri Mór, az Otthon-kör részéről és Fuchs Sándor dr. jogtanácsos. A bizottság legközelebbi ülése a jövő csütörtökön lesz, a mikor hivatalosan egybeállítják a befolyt adományok összegét és a segítségre utaltak teljes névsorát. A Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesülete újból kéri a fővárosi és vidéki cégeket, hogy esetleges állásüresedéseket Schlanger titkárnál (VI., Andrassy-ut 13.) jelentsenek be. Holnap délelőtt kilenc óraker a Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesülete tanácskozást tart ezzel a napirenddel: 1. A Párisi Áruház katasztrófája és a kereskedelmi alkalmazottak életbiztosága; 2. A fölmondási idő szabályozása.

Ma Károlyi István gróf ezer koronát küldött a Párisi Áruház égésekor megsérült vagy bátor munkájukkal egyébként kitűnt tűzoltók megjutalmazására. A főváros tudvalevően huszezer koronát szavazott meg a tűzvész kárvallottainak. A kiknek a segítségből kijár, a következő napokon reggel nyolc órától este nyolcig jelentkezzenek a VII. kerületi elüljáróságnak Dob-utca 55. számú hivatalában, Alkér Ernő dr. helyettes elüljárónál. Beállott a segítők közé Banda Marci, a kitűnő cigányprimás is, a ki szeptember harmadikán este zenekarával hangversenyt rendez a kárvallottak javára a Metropole-szálló étkező-termében. Banda Marci jó szive már nem egyszer nyilatkozott meg: legutóbb három

szegény egyetemi hallgatónak hegedülte össze a lecke-pénzét.

Az iszonyu katasztrófa alkalmából gyűlést tartanak a szociálisták is. Gyászkeretes plakátot ragasztottak ki, a melyen a kereskedelmi alkalmazottakat holnap, vasárnap délelőtt féltíz órára egybehívja a Hermina-ut 51. számú vendéglőbe.

TÁVIRATOK.

Királyunk és az olasz király.

Róma, aug. 29. (Saját tudósítónktól.) Steininger báró altábornagy Trevizóban Ferenc József király nevében üdvözölte Viktor Emánuel királyt. Ezt az üdvözlést Olaszország politikai és katonai körei a legnagyobb meglepéssel fogadták. Ferenc József király figyelmében ismét bizonyították látják annak a barátságának, mely a két szövetséges uralkodót összeköti.

Támadás Ferdinánd fejedelem ellen.

Szófia, aug. 29. (Saját tudósítónktól.) Az újságok egyre fenyegetőbb hangon irnak Ferdinánd fejedelem ellen; szemére lobbantják nemzetellenes politikáját és oroszellenes érzelmét, a mi könnyen maga után vonhatja a korona elvesztését.

Az angol király Bécsben.

Bécs, aug. 29. Edvárd király ünnepies fogadásának előkészületeit buzgón folytatják. A bevonulás útján számos zászlóarcot állítottak föl. Különösen a Ringstrasse több pontján vannak diadalkapuk, a melyek angol és osztrák színekkel vannak díszítve. Kiváló szép díszben lesz a Ferenc József-pályaudvar és a Burg külső kapujának bejárata.

A császár felelőssége.

Kasszel, aug. 29. Hesszen-Nassau tartomány mai diszebedjén Vilmos császár beszédet mondott, a melyben megköszönte Kasszel lakóinak a szives fogadást. Megemlékezett a kasszeli gimnáziumban Hintz-peter vezetése alatt folytatott tanulmányairól, a melyek képessé tették őt, hogy vállaira vegye azt a munkaterhet, a mely napról-napra fokozódó sulylyal hárul rá. E mellett akkoriban tanítói közül bizonyára senki sem látta tisztán azt, hogy mily óriás munkateher és nyomasztó felelősség sulyosodik arra, a ki ötvennyolc millió németért felelős. Hogy azonban a munkában eltöltött élet második természetévé vált, azt a kasszeli földnek köszöni. A császár ezután Zedwitz grófnak a tartomány körül szerzett érdemeivel foglalkozott. A távozása miatt mindenütt uralkodó gyász bizonyítja, hogy Zedwitz még sokkal jobban betöltötte hivatalát, mint a császár kinevezésekor remélte. A tartomány bizzék a császárban, hogy igyekezni fog Zedwitz gróf utódját akképpen megválasztani, a hogy a tartomány java kívánja.

Közgazdasági táviratok.

Newyork, aug. 29. Zárlat. Buza állandó, helyben 87.80 cent. (8.06 K.), aug.-ra — cent. (— K.), szeptemberre 87 $\frac{1}{2}$ cent. (8.03 K.), dec.-re 87 $\frac{1}{8}$ cent. (8.03 K.), máj.-ra 88 $\frac{3}{8}$ cent. (8.14 K.), Tengeri állandó, aug.-ra — cent. (— K.), szeptemberre 57.75 cent. (5.71 K.), dec.-re 57.75 cent. (5.71 K.). Liszt helyben 3.80. Gabona szállítási díja Liverpoolba 1 $\frac{1}{4}$, (= 0.54).

Csikágó, aug. 29. Zárlat. Buza állandó, augusztusra — cent. (— K.), szept.-re 81—cent. (7.48 K.). — Tengeri állandó, aug.-ra 50.75 cent. (5.01 K.).

A külföldi gabonatözsdek mai és tegnapi árfolyamainak összehasonlítása:

	Ma	Tegnap	Külömbözet
PARIS			
Buza augusztusra	frank 21.65	frank 22.—	frank —0.85
" szeptemberre	20.85	21.05	—0.20
" szeptember—decemberre	20.90	21.05	—0.15
" november februárra	21.10	21.15	—0.05
Rozs augusztusra	14.80	14.50	+0.30
" szeptemberre	14.50	14.50	—
" szeptember—decemberre	14.50	14.60	—0.10
" november—februárra	14.75	14.75	—
Liszt augusztusra	29.55	—	—
" szeptemberre	28.65	28.75	—0.10
" szeptember—decemberre	28.30	28.40	—0.10
" november—februárra	28.15	28.20	0.05
BERLIN			
Buza szeptemberre	márka 162.50	márka 163.25	márka —0.75
" októberre	164.—	165.—	—1.—
Rozs szeptemberre	133.75	134.45	—0.75
" októberre	135.75	136.25	—0.75
Zab szeptemberre	129.50	129.50	—
" decemberre	131.—	131.—	—
NEWYORK			
Buza helyben	cent 87.50	cent 87.58	cent —0.38
" augusztusra	—	—	—
" szeptemberre	87.13	87.25	—0.13
" decemberre	87.13	87.50	—0.38
" májusra	88.58	88.75	—0.38
OSIKÁGÓ			
Buza augusztusra	cent —	cent —	cent —
" szeptemberre	81.—	81.—	—

Newyork, aug. 29. Terménytözsde. Gyapot. Newyorkban 12.75, aug.-ra 12.22, nov.-re 10.31, New-